

Arkk. 260/4.5.2015

KIRSI LUOTO
KULTTUURIYMPÄRISTÖPALVELUT HEISKANEN & LUOTO OY

PÄLKÄNE SAPPEENVUORI RANTA-ASEMAKAAVA-ALUEEN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI 2014

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	4
2	Inventointialue	4
2.1	Topografia, arkeologisesti potentiaalit alueet ja tutkimushistoria.....	4
2.2	Tutkimusalue historiallisella ajalla	5
3	Menetelmät	9
3.1	Eesityövaihe	9
3.2	Kenttätöiden toteuttaminen, dokumentaatio ja inventoinnin jälkityöt.....	9
4	Tulokset	10
5	Lähteet.....	10
	Kiinteät muinaisjännökset.....	12

Liite 1. Digitaalikuvaluettelo

Kartta 1. Kohteen 1. Jylhänkirkko sijainti, MK 1: 10 000

Kartta 2. Kohteen 1. Jylhänkirkko sijainti, MK 1: 2200

Taustakartat:

- Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 07/2014 aineistoa

http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata_lisenssi_versio1_20120501

PÄLKÄNE SAPPEENVUORI
RANTA-ASEMAKAAVA-ALUEEN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI 2014
TIIVISTELMÄ

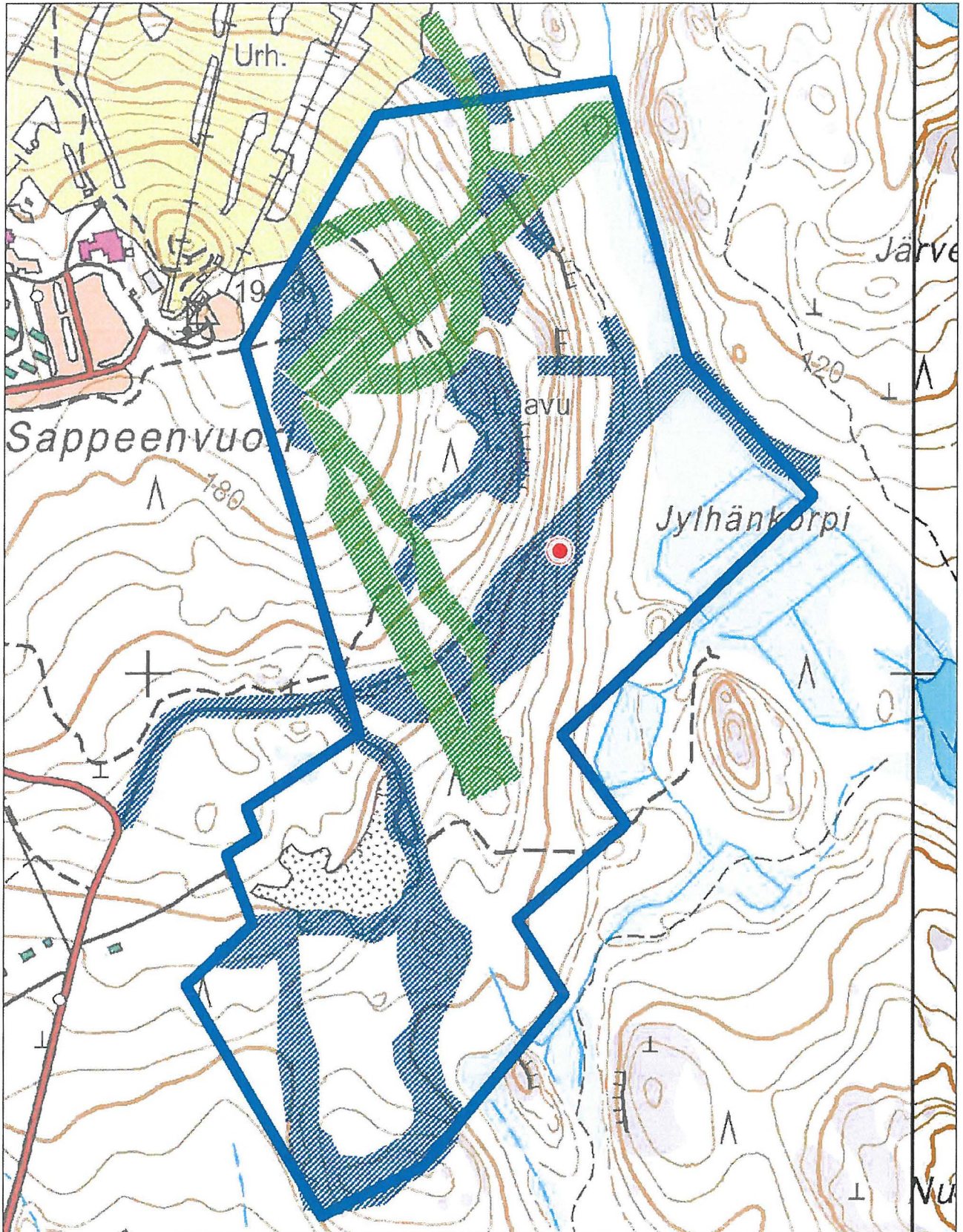
Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti kesällä 2014 arkeologisen inventoinnin Pälkäneen Sappeessa, Sappeenvuoren itäosan ranta-asemakaava-alueella. Sappeen matkailukeskus suunnittelee Sappeenvuoren itärinteille uusia mäki-alueita laskettelijoille, ja nämä muuttuvan maankäytön alueet olivatkin asemakaavainventoinnin erityisen huomion kohteena. Inventoinnin kenttätyöt tehtiin 28., 29.7. ja 6.8.2014 ja niistä vastasi arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Inventoinnissa keskityttiin etsimään uusia muinaisjäännöksiä arkeologisesti potentiaaleilta alueilta. Selvityksessä huomioitiin niin esihistorialliset kuin historiallisenkin ajan muinaisjäännökset, ja sen kustannuksista vastasi Sappeen matkailukeskus. Inventoinnissa löydettiin yksi ennestään tuntematon kiinteä muinaisjäännös, inventointiraportin kohde nro 1. Jylhäkirkon kultti- ja tarinapaikka. Muualla ranta-asemakaava-alueen tarkastetuilla alueilla ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

ARKISTO-JA REKISTERITIEDOT:

Tutkimuksen laji:	ranta-asemakaava-alueen arkeologinen inventointi
Tutkimuslaitos:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy
Inventoija:	FM Kirsi Luoto
Kenttätyöaika:	28., 29.7. ja 6.8.2014
Peruskartta:	2141 07
Inventointialueen sijainti:	ETRS-TM35FIN P: 6807290 - 6808770 I: 36690 - 367923
Tutkimusten rahoittaja:	Sappeen matkailukeskus
Alkuperäinen tutkimuskertomus:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy, arkisto
Kopiot:	Sappeen matkailukeskus Museovirasto Pirkanmaan maakuntamuseo
Löydöt:	Ei löytöjä.
Aikaisemmat tutkimukset:	Erä-Esko 1947 inventointi Pukkila & Laakso 1995 inventointi
Tutkimuksen kuvat:	Pälkäne Sappeenvuori, ranta-asemakaava-alueen arkeologinen inventointi 2014: 1 – 8 (Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistossa)

Kuva 1. Inventointialueen suurpiirteinen sijainti merkitty kartalle punaisella neliöllä. Pohjakartta © Maanmittauslaitos 07/2014.

Kuva 2. Kaava-alueen raja merkitty karttaan sinisellä viivalla, muuttuvan maankäytön alueet (uudet las-kettelurinteet), jotka tarkastettiin maastossa vihreällä rasterilla ja muut tarkastetut alueet sinisellä rasterilla. Inventoinnissa löydetty kohde 1. Jylhänpöytä on merkitty kartalle punaisella pallolla. Pohjakartta © Maanmittauslaitos 08/2013.

1 Johdanto

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti kesällä 2014 arkeologisen inventoinnin Pälkäneen Sappeessa, Sappeenvuoren itäosan ranta-asemakaava-alueella. Sappeen matkailukeskus suunnittelee Sappeenvuoren itärinteille uusia mäki-alueita laskettelijoille, ja nämä muuttuvan maankäytön alueet olivatkin asemakaavainventoinnin erityisen huomion kohteena (kuvat 1 ja 2). Inventoinnin kenttätöitä tehtiin 28., 29.7. ja 6.8.2014 ja niistä vastasi arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Inventoinnissa keskityttiin etsimään uusia muinaisjäännöksiä arkeologisesti potentiaaleilta alueilta. Selvityksessä huomioitiin niin esihistorialliset kuin historiallisenkin ajan muinaisjäännökset, ja sen kustannuksista vastasi Sappeen matkailukeskus.

2 Inventointialue

2.1 Topografia, arkeologisesti potentiaalit alueet ja tutkimushistoria

Tutkimuksen kohteena ollut ranta-asemakaava-alue rajautuu pohjoisessa Sappeen matkailukeskuksen itäisimpään laskettelurinteeseen. Idässä aluetta rajaa kapeahko pohjois-eteläsuuntainen Jylhänkorven suoalue, jota pitkin muinoin on ollut vesiyhteys Sappeenvuoren pohjoispuolella sijaitsevalta Iso-Arajärveltä Vuorilammin ja Koskuenkorvenojan kautta Pälkänevedelle. Inventointialueen alavimmat alueet sen eteläosassa sijaitsevat korkeustasoltaan noin 120 m mpy, mikä lähialueen pyyntikulttuurin asuinpaikkojen korkeustasoon (90 – 100 m mpy) verrattuna on melko korkealla. Inventointialue sijaitsee kokonaisuudessaan korkeustasojen 105 – 195 välisellä alueella. Suurin osa ranta-asemakaava-alueesta on varsin korkealla sijaitsevaa Sappeenvuoren jyrkkää rinnealuetta.

Arkeologisesti potentiaalina alueena esityövaiheessa pidettiin ranta-asemakaava-alueen eteläosaa, joka alavimpana maastonkohtana ja muinaisen merenlahden etelärannalla sijainneena on voinut tarjota otollisen ympäristön pyyntikulttuurin asuinpaikkoja ajatellen, joskin korkeustasoltaan alue on korkealla. Kenttätöväiheessä kuitenkin havaittiin maaston olevan topografialtaan epäsuotuisa (kuva 3). Myös Sappeenvuoren rinteiden avokallioalueita (kuva 4) pidettiin potentiaaleina lähinnä röykkiöitä ajatellen, vaikka täälläkin todettiin kallioiden sijaitsevan pääosin melkoisen korkealla.

Kuva 3. Kaava-alueen eteläosan alimmilla korkeustasoilla olevat kohdat olivat topografialtaan tasaisia, lisäksi maasto oli melko suurikivistä. Kuvattu pohjoisesta. (Kuva: Pälkäne Sappee 2014: 8)

Kuva 4. Kaava-alueen eteläosan avokallioalue ja takana siintävä suo. Kallioalue sijaitsee matalimpana kaava-alueen avokallioista, noin 130 m mpy. Kuvattu pohjoisluoteesta. (Kuva: Pälkäne Sappee 2014: 7)

Kaava-aluetta ei ilmeisesti ole tarkastettu aiemmissa aluetta koskevissa arkeologisissa inventoinneissa (Erä-Esko 1947; Pukkila & Laakso 1995). Erä-Eskon inventoinnissa vuodelta 1947 mainitaan Sappeen-Luopioisten tiestä 1 km koilliseen sijaitsevan vuoren länsirinteessä sijaitsevan nk. mäyränpesän luolan. Luola on karttaotteen ja kuvailun perusteella kuitenkin sijainnut todennäköisesti Sappeenvuoren itäpuolella sijaitsevan Nuorioisvuoren länsirinteessä ja näin ollen kaava-alueen ulkopuolella. Inventointialuetta lähimpänä olevat kiinteät muinaisjäännökset, Sappee Vuorinen (1000001998, kivi-uuni) ja Sappee Sappeenvuori (1000002128, louhos ja myllynkivien valmistuspaikka) sijaitsevat noin 1 km inventointialueesta länteen. Kohteet on löydetty Riikaa Saarisen muinaisjäännösinventoinnissa 2002 ja tarkastettu Mikroliitti Oy:n inventoinnissa samana vuonna. Tutkimusraportteja ei kuitenkaan löydy Museoviraston kulttuuriympäristön raportit –tietokannasta tai hankerekisteristä.

2.2 Tutkimusalue historiallisella ajalla

Historiallisella ajalla tutkimusalue on ollut jo 1500-luvun maakirjoissa mainitun Sappeen kylän takamaata (Suvanto 1972, 175). Alueella ei ole sijainnut historiallisella ajalla kiinteää asutusta. Lähin asutus on sijainnut kaava-alueen pohjoispuolella, jossa on sijainnut vuoden 1842 pitäjänkartassakin ja Kalmbergin kartaston kartassa esiintyvä Pitkälähdän torppa (kuvat 5 ja 6). Pitäjänkartan ja 1800-luvun puolivälistä peräisin olevan Kalmbergin kartaston kartan mukaan Sappeenvuoren itärinteiden alue on koskematonta metsää. Muistitiedon mukaan alueen halki on kuitenkin kulkenut vanhastaan kinttupolku, jota pitkin Sappeen Metsäkulman talon ja takamaan eli Laipanmaan asukkaat kulkivat kylälle kirkkorantaan tai mäkipääläiset takamaahan marjaan. Polun sijainti ei käy ilmi alueen isojakokartasta (Rungius 1762, 1763; kuva 7), pitäjänkartasta tai Kalmbergin kartaston karttaotteesta. Sen sijaan 1800-luvun toiselta puoliskolta peräisin olevaan isonjaon rajoja kuvaavaan karttaan (Järnström 1868, 1869, 1870) polku on merkitty (kuvat 8 ja 9). Inventoinnissa isonjaon rajakartassa näkyvän polun mukaan asemoitu polkulinjaus tarkastettiin maastossa, ja varmuudella vanhaa polkua oli havaittavissa vain inventoinnin kohteen nro 1. Jylhänkirkko lähistöllä. Muualla kaava-alueella maastossa havaittu polku ja asemoitu polkulinjaus kohtaavat kahdessa kohtaa (kuva 10). Säilyneen polunosan ollessa katkomainen on mahdollista, mutta epävarmaa, että myös näissä kohdissa esiintyvä pol-

ku on muistitiedon mukainen historiallinen kirkkopolku. Peruskarttaan merkityt muut polkumaiset linjaukset ovat puolestaan nykyään metsäautoteitä tai hoidettuja ulkoreittejä.

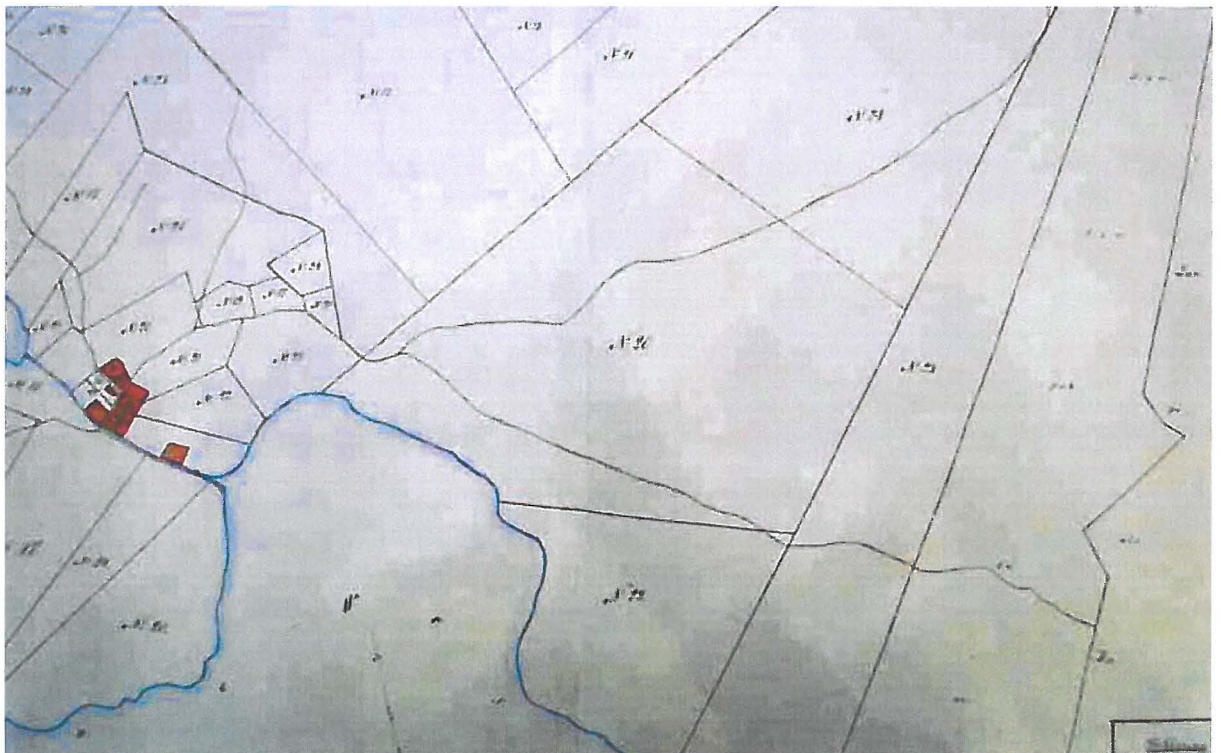
Kuva 5. Pitäjänkarttaote vuodelta 1842. Inventointialueen sijainti merkitty kartalle sinisellä nelöllä.

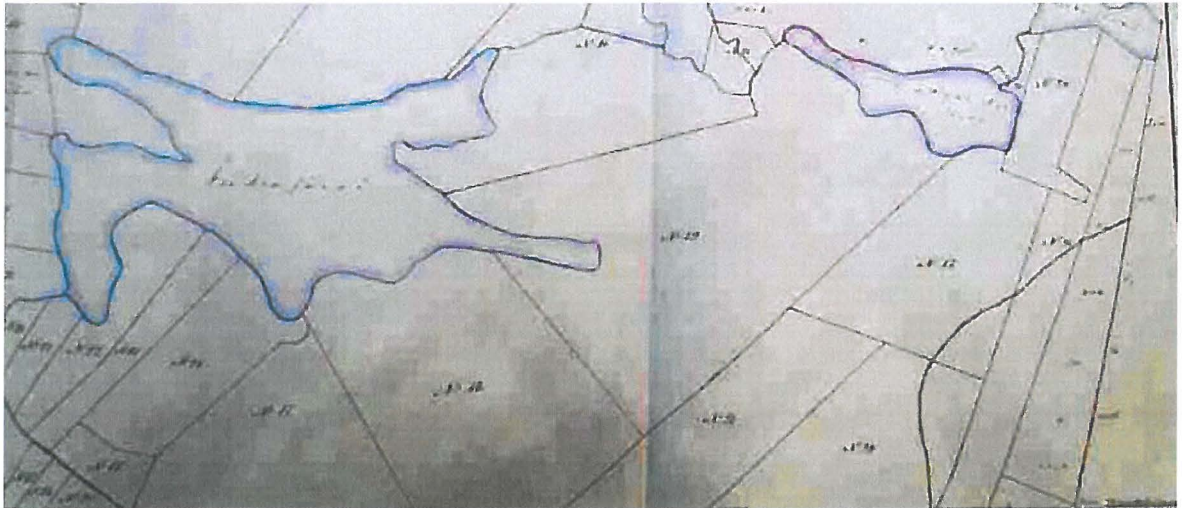
Kuva 6. Ote Kalmbergin kartaston inventointialueettakin kuvaavasta kartasta vuodelta 1855.

Kuva 7. Sappeen isojakokarttaan (Rungius 1762, 1763) ei Sappeenvuoren itäpuolella kulkenutta polkua ole merkitty. Kuvassa kartan 2. osa.

Kuva 8. G.A. Järnströmin (1868, 1869, 1870) karttaan isojaon rajoista polkulinjaus on merkitty. Kuvassa kartan 2. osa.

Kuva 9. G.A. Järnströmin (1868, 1869, 1870) karttaan isojaon rajoista polkulinjaus on merkitty. Kuvassa kartan 1. osa.

Kuva 10. Järnströmin (1868, 1869, 1870) karttojen asemointi. Kirkkopolku on merkitty karttaan punaisilla nuolilla. Kohdat, joista maastotarkastuksessa löytyi pätkä nykyistä polkuverkostoa, on merkitty vihreällä viivalla. Keskimmäisen vihreän viivan kohdalla sijaitsee inventoinnin kohde 1. jylhänkirkko.

3 Menetelmät

3.1 Esityövaihe

Inventointia varten hankittiin Kansallisarkistosta tutkimusaluetta kuvaavia historiallisia karttoja. Inventointialueen lähistön historiallisen asutuksen sijainnin ja inventointialueella kulke-
neen kirkkopolun sijaintia selvitettiin käyttäen apuna alueen isojakokarttoja (Rungius 1762, 1763; Järnström 1868, 1869, 1870) ja 1800-luvun puolivälin pitäjänkarttaa. Historiallisten karttojen asemointi (kuva 10) tehtiin käyttäen apuna Photo Shop- ja MapInfo -ohjelmistoja. Esityövaiheessa tarkasteltiin myös muinaisjäännösrekisterin tietoja koskien alueen ja sen lä-
histön kiinteitä muinaisjäännöksiä ja tutustuttiin alueen vesistö- ja tutkimushistoriaan. Alueen historiaan tutustuttiin paikallishistoriateoksen (Pälkäneen historia I) avulla.

3.2 Kenttätöiden toteuttaminen, dokumentaatio ja inventoinnin jälkityöt

Inventoinnin kenttätöet tehtiin kolmen päivän aikana heinä-elokuussa 2014. Inventoinnissa etsittiin uusia kohteita arkeologisesti potentiaaleilta alueilta. Inventoinnissa huomioitiin niin esihistorialliset kuin historiallisenkin ajan muinaisjäännökset. Inventointimethodena olivat ken-
tällä käytössä pääasiassa silmä-määräinen havainnointi. Myös tuulenskaatoja ja muita pinta-
maastaan rikkoutuneita maastonkohtia tarkasteltiin (kuva 11). Inventoinnin kenttätöistä vas-
tasi arkeologi (FM) Kirsi Luoto.

Kuva 11. Tuulenskaato kaava-alueella. (Kuva: Pälkäne Sappee 2014: 6)

Kohteita ja inventoinnin kulkua dokumentoitiin sanallisen kuvauksen lisäksi ottamalla digitaalilokuvia ja paikantamalla tehdyt havainnot satelliittipaikanninta (tarkkuus +/- 5 - 10 m) käyttäen. Kohteiden koordinaatit on ilmoitettu ETRS-TM35FIN -tasokoordinaatteina. Jälkityö-
vaiheessa digitaalilokuvat luettelointiin Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon ja kartat piirrettiin puhtaaksi käyttäen Map Info- GIS paikkatieto-ohjelmistoa.

4 Tulokset

Pälkäneen Sappeenvuoren ranta-asemakaava-alueen arkeologisessa inventoinnissa löydettiin yksi ennestään tuntematon kiinteä muinaisjäännos, inventointiraportin kohde nro 1. Jylhänvuoren kultti- ja tarinapaikka. Kohteen rajaukseen sisältyy pätkä historiallista, Laipanmaasta Sappeen kylälle johtanutta kirkkopolkua. Muualla ranta-asemakaava-alueen tarkastetuilla alueilla ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

8.8.2014

Kirsi Luoto
FM, arkeologi
Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy

5 Lähteet

Painamattomat lähteet:

Erä-Esko, Aarni 1947. Pälkäneen pitäjän kiinteät muinaisjäännökset. Museoviraston arkistossa.
Luoto, Kalle 2011. Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet. Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa.
Pukkila, Jouko & Laakso, Ville 1995. Pälkäne, arkeologinen inventointi 19.6.-14.7.2014. Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa.

Painetut lähteet:

Alanen, Timo & Kepsu Saulo 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 505. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 1989.
Kempainen, Jari 2005. Kirkko Sappeessa? Liki meilää. Sappeen ja Ohvenon kyläyhdistys ry. Vammala.
Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset, tunnistaminen ja suojelu. Museoviraston Rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.
Suvanto, Seppo 1972. Keskiäika. Pälkäneen historia I. Vammala.

Digitaaliset lähteet:

Museovirasto, Kulttuuriympäristö rekisteriportaali, Muinaisjäännosrekisteri.
http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_default.aspx (07/2014)
Museovirasto, Kulttuuriympäristö rekisteriportaali, Hankerekisteri.
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx> (07/2014)
Museovirasto, Kulttuuriympäristö rekisteriportaali, Kulttuuriympäristön tutkimusraportit/ arkeologia.
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx> (07/2014)

Kartat:

Järnström, G.A. 1868, 1869, 1870. Kartta isojaon rajoista, No. 1. Kansallisarkisto, sig. H62 10/8-9.

Järnström, G.A. 1868, 1869, 1870. Kartta isojaon rajoista, No. 2. Kansallisarkisto, sig. H62 10/10-11.

Rungius, Jean 1762, 1763. Sappee, isojakokartta, 1. delen. Kansallisarkisto, sig. H62 10/1-2.

Rungius, Jean 1762, 1763. Sappee, isojakokartta, 2. delen. Kansallisarkisto, sig. H62 10/3-4.

Digitaaliset kartat:

Pitäjänpitääntä 1842. Pälkäne 2141 07. Maanmittaushallitus > Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma) > Pitäjänpitääntä > Pälkäne (2141 07 la.* -/- -)

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6178301> (30.7.2014)

Kalmberg, G.A. 1855. Kalmbergin kartasto R III : List 7. Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto (JYX):

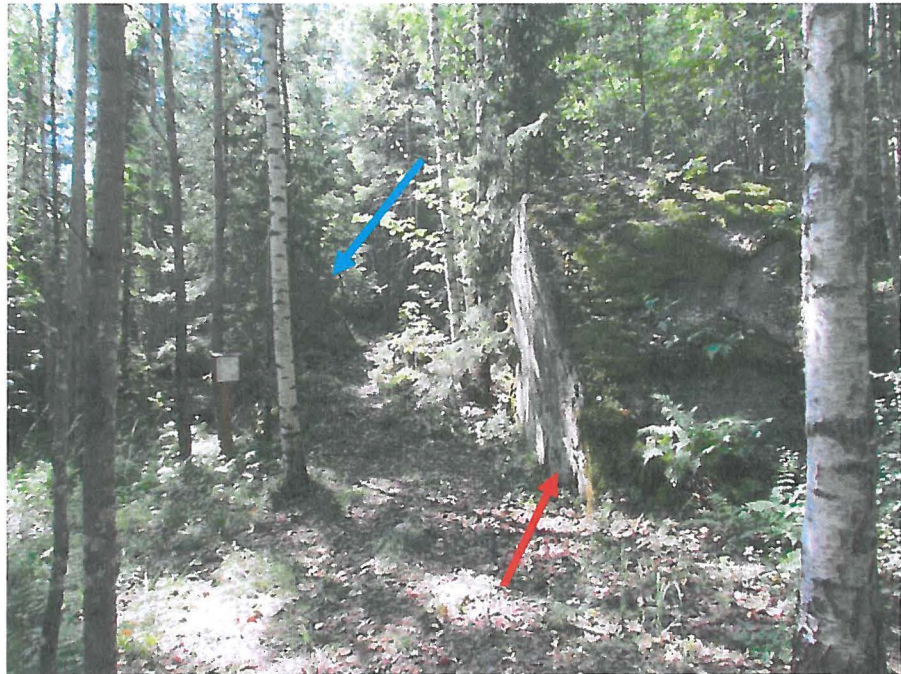
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/6866/URN_NBN_fi_jyu-2007803.pdf?sequence=1 (30.7.2014)

KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET

1. JYLHÄNKIRKKO

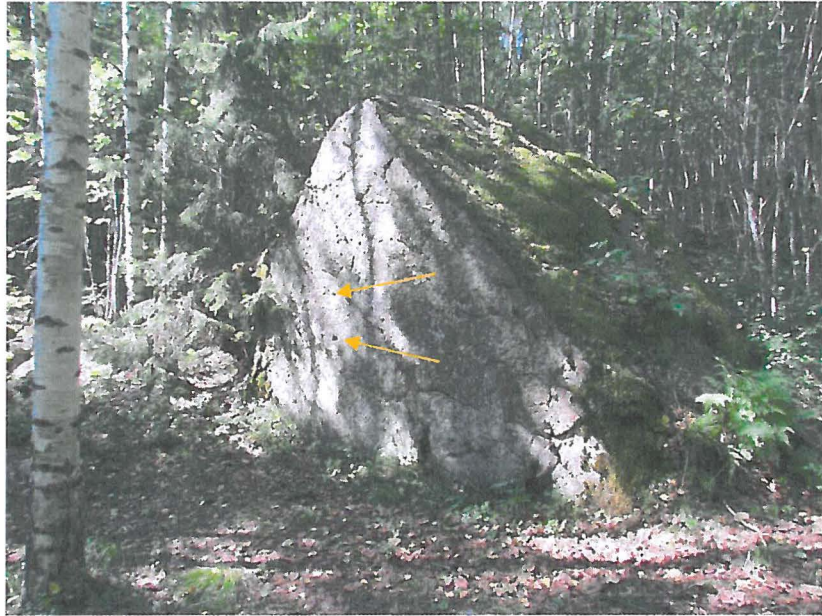
Nimi:	Jylhänkirkko
Kunta/kylä/tila	Pälkäne/Sappee/ 635-432-5-45
Laji:	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus:	historiallinen
tyyppi/tyypin tarkenne	Kultti- ja tarinapaikat/ tarinapaikat
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
P:	P: 6808163
I:	I: 367538
Z/m.mpy	130 m mpy
Koord.selite	Kiven A koordinaatit.
Etäisyystieto	Pälkäneen kirkosta 14,3 km itäkoilliseen.
Peruskartta:	2141 07
Aiemmat tutkimukset:	Ei aiempia tutkimuksia.
Aiemmat löydöt:	Ei aiempia löytöjä.
Löydöt:	Ei löytöjä.

Kohteen kuvaus: Kohde sijaitsee 14,3 km itäkoilliseen Pälkäneen kirkosta, Pälkäneveden koillispuolella sijaitsevan Sappeenvuoren itärinteiden alaosassa olevan metsäautotien itäpuolella, alarinteessä noin 40 m päässä metsäautotiestä. Kohteelle johtaa opastettu polku virkistyskäytössä olevalta metsäautotieltä. Kohteen ympäristössä kasvaa sekametsää, Sappeenvuoren rinne kohoaa kohteen länsipuolella jyrkähkönä (kuva 12).

Kuva 12. Kivi A merkitty kuvaan punaisella ja kivi B sinisellä nuolella. Kuvattu koillisesta. (Kuva: Pälkäne Sappee 2014: 1)

Paikalla sijaitsee kaksi siirtolohkareta (A ja B), joihin liittyy muistitietoa. Siirtolohkare A on muodoltaan hieman satulakattoista rakennusta muistuttava ja päädyistään kolmioimainen (kuva 13). Kiven korkeus on 2,8 m ja leveys 3,5 m. Sen kolmionmuotoisessa itäpäädyssä on kaksi, toisistaan pystysuunnassa noin 34 cm etäisyydellä olevaa pientä, luonnonmuovaamaa "reikää" (kuva 14). Reiät sijaitsevat toisiinsa nähden pystysuorassa linjauksessa. Alemman reiän sijaintipaikan korkeus maanpinnasta on 96 cm ja ylemmän 134 cm. Alempi reistä on halkaisijaltaan 4,5 cm ja syvyydeltään 4 cm. Reikä on suppilon muotoinen ja sen reunat rosoiset. Ylempi reistä on halkaisijaltaan 3,5 cm ja syvyydeltään 2 cm. kuten alempi reikä, myös tämä kapenee pohjaansa kohde ja on reunoiltaan rosoinen. Kuopat tai reiät eivät ole symmetrisiä vaan muodoltaan vaakasuuntaisia soikioita. Reiät vaikuttavat syntyneen alun perin luonnollisesti, kun pehmeämpi kivilaji on ajan saatossa irronnut kovemman kivilajin yhteydestä.

Kuva 13. Kivi A kuvattuna idästä. Kuoppien tai "reikiä" sijaintipaikat kiven kolmionmuotoisessa seinämässä on merkitty kuvaan nuolilla. (Kuva: Pälkäne Sappee 2014: 2)

Kuva 14. Kivessä A olevat kaksi kuoppaa. (Kuva: Pälkäne Sappee 2014: 3)

Kivi B on kärkeään kohti kapenevan kartion muotoinen (kuva 15). korkeutta sillä on noin 3 m ja leveyttä alaosastaan 4 m. Kivi sijaitsee noin 10 m päässä etelään kivistä A.

Kuva 15. Kivi B kuvattuna koillisesta. (Kuva: Pälkäne Sappee 2014: 4)

Kiviin liittyy paikallista muistitietoa, jonka mukaan niiden välistä on kulkenut polku, jota myöten Sappeen Metsäkulman talon ja takamaan eli Laipanmaan asukkaat kulkivat kylälle kirkkorantaan tai Sappeen mäkipääläiset takamaahan marjaan. Polku on ollut kokonaisuudessaan näkyvissä maastossa vielä 1980-luvulla, mutta hävinnyt sittemmin lähistölle tehdyn metsäautotien tullessa alueen pääasialliseksi kulkureitiksi. Polku ei esiinny alueen isojakokartassa (Rungius 1762, 1763). Sen sijaan se on merkitty alueen isojaon rajoja kuvaavaan karttaan (Järnström 1868, 1869, 1870). Kivien välistä kulkevan polun voidaan olettaa olevan samainen kirkkotienä tunnettu polku niiltä osin kuin se sijaitsee kivien läheisyydessä (kuva 16).

Muistitiedon mukaan kiven A katsotaan muistuttavan kivikirkkoa ja kiven B kellotapulia. 1800-luvun lopulla syntyneen Miina Salosen (1886 – 1965) mukaan hänen äitinsä Maria Kustaantytär Piikki (1836 – 1932) olisi kertonut, että kun polkua kuljettiin kirkkomatkalla kivien ohi, piti kaksi sormeaa laittaa kirkkoa muistuttavassa kivessä oleviin reikiin ja lukea samalla Isä meidän –rukous. Kivet ovat sijainneet takamaalla asuvien pälkäneläisten kirkkomatkan varrella matkalla Onkkaalassa sijaitsevalle pyhän Mikaelin kirkolle. Mahdollisesti rukoilemalla on haluttu varmistaa turvallinen kirkkomatka ja rukoiltu voimia matkan vaivalloisuuden vuoksi. Kiviin liittyy myös tarina, jonka mukaan Jylhänkirkolla olisi pidetty jumalanpalveluksia Isonvihan (1713 – 1721) aikaan. (Kemppainen 2005, 218–221) Muistitiedon paikkansa pitävyyttä on tältä osin mahdotonta verifioida.

Kuva 16. Kivien A ja B välissä kulkeva polku kuvattuna ylärinteestä lounaasta.
(Kuva: Pälkäne Sappee 2014: 5)

Havainto-olosuhteet: Hyvät.

Luokitusehdotus ja kohteen rajauksen perustelu: Kiinteä muinaisjäänös, rauhoitusluokka 2. Kohteeseen on sen ymmärrettävyyden tukemiseksi rajattu sisältyväksi myös osa historiallista polkua, jota pitkin takamaasta on kuljettu Sappeen kylään ja sieltä edelleen Pälkäneen Pyhän Mikaelin kirkolle.

Kartat: Kartat 1 ja 2

Kuvat: Pälkäne Sappee 2014: 1 – 5

**Liite 1. Pälkäne Sappeenvuori, ranta-asemakaava-alueen arkeologinen inventointi 2014.
Digitaalikuvaluettelo.**

Kuvannut Kirsi Luoto 2014. Kuvat on arkistoitu Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon.

Kuva	Aihe	Kuvattu suunnasta	Pvm
1	Kivet A ja B kohteessa Jylhänkirkko.	koillinen	28.7.
2	Kivi A.	itä	28.7.
3	Kivessä A olevat kaksi kuoppaa.	-	28.7.
4	Kivi B.	koillinen	28.7.
5	Kivien A ja B välissä kulkeva polku.	lounas	28.7.
6	Tuulenskaato kaava-alueella.	-	6.8.
7	Kaava-alueen eteläosan avokallioalue ja takana siintävä suo. pohjoisluode		6.8.
8	Kaava-alueen eteläosaa.	pohjoinen	6.8.

PÄLKÄNE SAPPEENVUORI
RANTA-ASEMAKAAVA-ALUEEN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI 2014

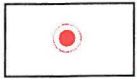
Kartta 1. Inventoinnissa tarkastetun kohteen 1. Jylhänkirkko sijainti.

MK 1: 10 000

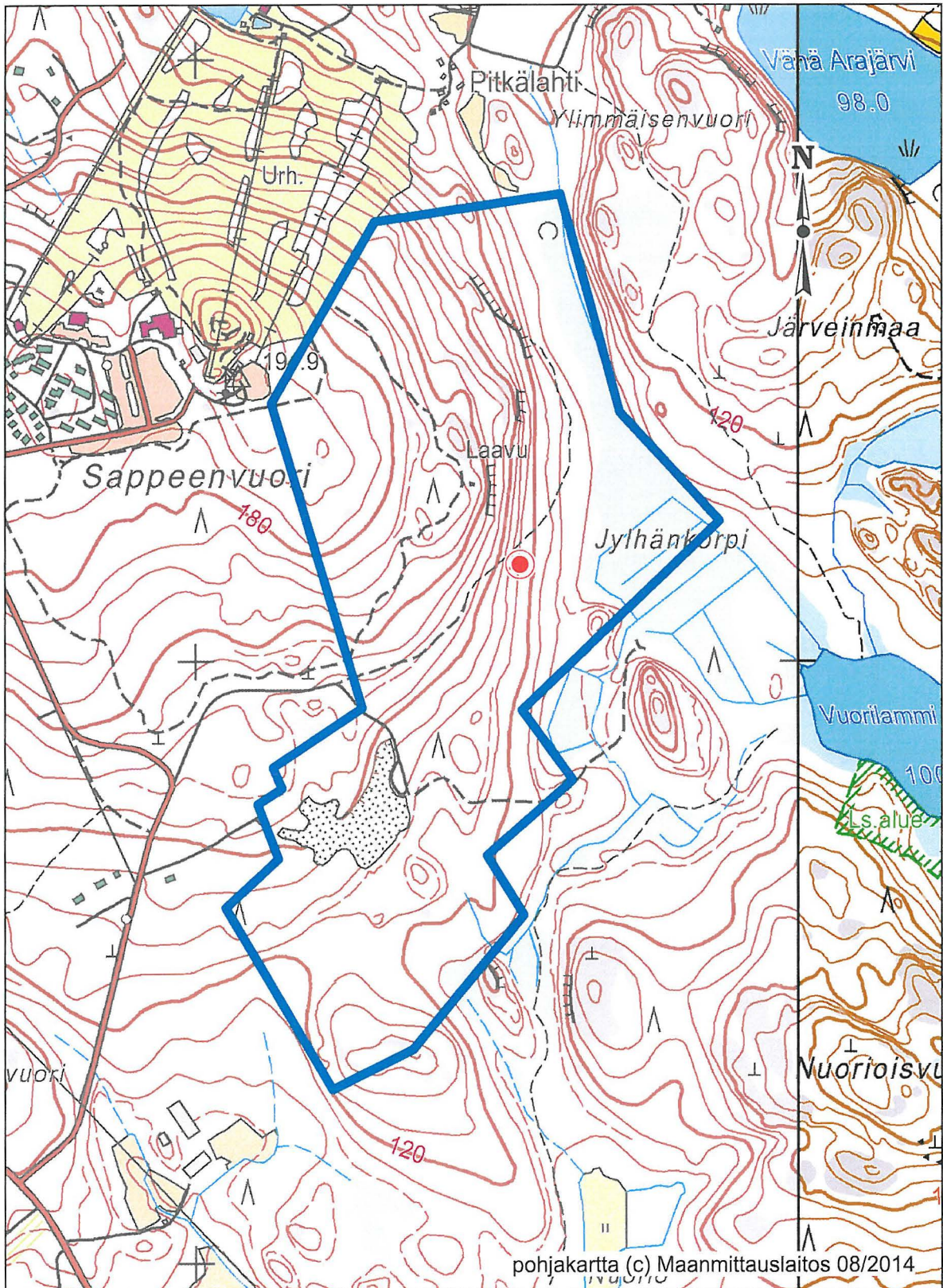
Piirt. Kirsi Luoto

kaava-alueen raja

kohde 1. Jylhänkirkko

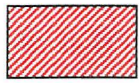

PÄLKÄNE SAPPEENVUORI
RANTA-ASEMAKAAVA-ALUEEN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI 2014

Kartta 2. Kohteen 1. Jylhänkirkko sijainti

MK 1: 2200

Piirt. Kirsi Luoto

kiinteä muinaisjäännös suoja-alueineen
kohde 1. Jylhänkirkko

kiven A sijaintipaikka (kohteen koordinaattien osoittama piste)

